

SVEA HOVRÄTT
Miljööverdomstolen
Rotel 060205

DOM
2011-04-26
Stockholm

Mål nr
M 9290-10

Sid 1 (4)

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, miljödomstolen, dom 2010-10-19 i mål nr M 1030-10, se bilaga A

KLAGANDE

Älvsborgsvind AB, 556508-4448
Bergkullevägen 370
461 67 Trollhättan

MOTPARTER

1. Louise Apelberg
Trässberg Lidaholm 2
531 93 Lidköping

2. Jörgen Johansson
Trässberg Lidaholm 2
531 93 Lidköping

3. Sven-Olof Eriksson
Trässberg Stommen
531 93 Lidköping

4. Vivi-Anne Eriksson
Trässberg Stommen
531 93 Lidköping

5. Anneli Gustavsson
Trässberg Piltegården 4
531 93 Lidköping

6. Stefan Lundqvist
Trässberg Piltegården 4
531 93 Lidköping

Ombud för 5 och 6: Vivi-Anne Eriksson
Trässberg Stommen
531 93 Lidköping

7. Försvarsmakten
Juridiska staben
Lidingövägen 24
107 85 Stockholm

Dok.Id 945684

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00

8. Miljö- och byggnämnden i Lidköpings kommun
531 88 Lidköping

SAKEN

Försiktighetsmått avseende vindkraftverk på fastigheterna Trässbergs-Torp 2:1 och
Gundborgatomten 2:1 i Lidköpings kommun

MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Miljööverdomstolen avslår överklagandet.

YRKANDEN I MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Älvsborgsvind AB har yrkat att Miljööverdomstolen undanröjer miljödomstolens dom och fastställer Miljö- och byggnämndens i Lidköpings kommun beslut den 24 juni 2009.

Louise Apelberg, Jörgen Johansson, Sven-Olof Eriksson, Vivi-Anne Eriksson, Annelie Gustavsson och Stefan Lundqvist har bestritt ändring.

Försvarsmakten har bestritt ändring samt yrkat att målet ska överlämnas till regeringen för avgörande.

UTVECKLING AV TALAN I MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Älvsborgsvind AB har till stöd för sin talan anfört bl.a. följande. Det finns redan ett flertal vindkraftverk i samma område. De i målet aktuella vindkraftverken är inte högre än de befintliga vindkraftverken vilka redan nu begränsar flyghöjden i området. De två tillkommande vindkraftverken kan inte påverka de flygrestriktioner som redan finns.

Louise Apelberg m.fl. har anfört bl.a. följande. Det finns redan många vindkraftverk uppförda i den södra delen av kommunen. För det fall att vindkraftverken uppförs kommer de att bli omringade av vindkraftverk vilket ur bullersynpunkt inte är bra för människors hälsa.

Miljö- och byggnämnden i Lidköpings kommun har anfört att förutsättningarna för att uppföra vindkraftverken har ändrats sedan nämnden beviljade bygglov.

Försvarsmakten har yrkat att målet enligt 21 kap. 7 § miljöbalken ska överlämnas till regeringens avgörande då målet rör Försvarsmakten och områden av riksintresse för totalförsvaret.

MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Miljööverdomstolen delar miljödomstolens bedömning att det inte finns skäl att överlämna målet till regeringen för prövning.

Vad Älvsborgsvind AB anfört i Miljööverdomstolen samt vad som i övrigt har framkommit i målet föranleder inte Miljööverdomstolen att göra någon annan bedömning än den miljödomstolen har gjort. Överklagandet ska således avslås.

Domen får enligt 23 kap. 8 § miljöbalken inte överklagas.

Henrik Löf

Eyvor Helmenius

Staffan Lagergren

Olof Danielsson

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Henrik Löf, miljörådet Staffan Lagergren och hovrättsrådet Eyvor Helmenius, referent, samt tf. hovrättsassessorn Olof Danielsson.
Enhälligt.

Föredragande har varit Åsa Talvik.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Miljödomstolen

DOM
2010-10-19
meddelad i Vänersborg

Mål nr M 1030-10

KLAGANDE

Älvsborgsvind AB, 556508-4448
Bergkullevägen 370, 461 67 Trollhättan
Ställföreträdare: Bertil Borglund, samma adress

MOTPARTER

1. Louise Apelberg
Trässberg Lidaholm 2, 531 93 Lidköping
2. Jörgen Johansson
Trässberg Lidaholm 2, 531 93 Lidköping
3. Vivi-Anne Eriksson
Trässberg Stommen, 531 93 Lidköping
4. Sven-Olof Eriksson
Trässberg Stommen, 531 93 Lidköping
5. Anneli Gustavsson
Trässberg Piltegården 4, 531 93 Lidköping
6. Stefan Lundqvist
Trässberg Piltegården 4, 531 93 Lidköping
7. Försvarsmakten
Lidingövägen 24, 107 85 Stockholm
8. Miljö- och byggnämnden i Lidköpings kommun
531 88 Lidköping

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Mariestads beslut 2010-03-05 i ärende nr 505-5365-2010, 505-72490-2009 och 505-71590-2009, se bilaga 1

SAKEN

försiktighetsmått avseende vindkraftverk på fastigheterna Trässbergs-Torp 2:1 och Gundborgatomten 2:1, Lidköpings kommun

DOMSLUT

Miljödomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 151019

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00 E-post: miljodomstolen.vanersborg@dom.se alt fastighetsdomstolen.vanersborg@dom.se	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00

BAKGRUND

Miljö- och byggnämnden i Lidköpings kommun (nedan nämnden) biföll genom beslut den 24 juni 2009 en anmälan från Älvsborgsvind AB (nedan bolaget) om etablering av två vindkraftverk på fastigheterna Trässbergs-Torp 2:1 och Gundborgatomten 2:1 och att anmälningsplikten därmed var uppfylld. Nämnden förelade även bolaget ett antal försiktighetsmått.

Sedan nämndens beslut överklagats och Försvarmakten inför länsstyrelsen ändrat inställning och motsatt sig vindkraftsetableringen upphävde länsstyrelsen nämndens beslut och förbjöd etableringen.

YRKANDEN M.M.

Bolaget har yrkat att länsstyrelsens beslut ska upphävas och nämndens beslut fastställas samt anfört bl.a. följande. Länsstyrelsen har inte bemött de närboendes invändningar och länsstyrelsen får därmed anses ha funnit att dessa inte varit sakligt grundade. Försvarmakten har inte redogjort för på vilket sätt dess intressen motverkas och länsstyrelsen har godtagit Försvarmaktens invändning utan att pröva om den aktuella platsen *påtagligt* motverkar totalförsvarets intressen. Försvarmakten måste acceptera samexistens med andra samhällsintressen. Bolaget gör inte anspråk på mer än 100 m av luftrummet närmast marknivån och platsen ligger på betryggande avstånd från flygplatserna.

Försvarmakten har motsatt sig yrkandet och begärt att målet överlämnas till regeringen för prövning.

Vivi-Anne och Sven-Olof Eriksson har motsatt sig yrkandet och anfört bl.a. att de som närboende lätt kan förstå att vindkraftsetableringen kan komma att påverka försvarets intressen.

Anneli Gustavsson, Stefan Lundqvist, Louise Apelberg och Jörgen Johansson har motsatt sig yrkandet och anfört bl.a. följande. Försvarets synpunkter måste tas på allvar. Det är fråga om små vindkraftverk p.g.a. närheten till Lidköping/Hovby flygplats och att tillåta etablering där man inte kan använda den teknik som finns idag är inte lämpligt. Verken kan hindra etablering av större verk. Kommunens

vindkraftspolicy säger att vindkraftverk ska ha högt vindenergiuttag samt koncentreras till grupper av verk. Det finns redan flera vindkraftverk inom synhåll från klagandenas uteplatser och om även nu aktuella verk blir uppförda kommer klagandena att känna sig inringade. Landskapet är tyst och oexploaterat och har låg visuell tålighet.

Nämnden har inte framställt några synpunkter i målet.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser framgår av länsstyrelsens beslut. I länsstyrelsens beslut har även innebörden av begreppet "påtagligt" i 3 kap. 9 § miljöbalken beskrivits.

Den 4 oktober 2010 fattade Försvarmakten beslut om områden inom vilka Försvarmakten för att möta ställda krav på insatsförmåga inte accepterar uppförande av nya vindkraftverk oavsett storlek (s.k. stoppområden). Beslutet omfattade även utpekande av områden där hinder mot vindkraftsetablering eventuellt kan föreligga och där Försvarmakten gör en bedömning i det enskilda fallet (samrådsområden). För Såtenäs flottiljflygplats, som är aktuell i detta mål, bestämdes ett stoppområde som angavs med vissa koordinater och på en karta, se bilaga 2 till denna dom. Något samrådsområde fastställdes däremot inte. I beslutet angavs följande till beskrivning av flygplatsen och till analys av påverkan av vindkraftverk.

"Flygverksamheten vid Såtenäs bedrivs huvudsakligen inom två stora områden. Såtenäs är en skolflottilj där utbildning med JAS 39 Gripen sker med såväl svenska som utländska piloter. Såtenäs har också insatsförband där det bedrivs flygverksamhet med Tp84 Herkules. Vid grundutbildning av piloter på JAS 39 Gripen görs in- och utflygningar från övningsområden ofta under moln och på låg höjd. Detta för att öva upp pilotens förmåga till flygning med visuella referenser på låg höjd. Under grundutbildning övas regelbundet dessutom procedurer med fria molngenomgångar över hav."

"Såtenäs stoppområde säkerställer flottiljens möjligheter att verka i sina olika roller utan att påtagligt begränsa flygverksamheten taktiskt eller operativt. Området innebär också att flygsäkerhetsriskerna inte ökar p.g.a. ytterligare vindkraftverk i flygplatsens närhet."

Ovan beskrivna beslut hade föregåtts av en preliminär inställning från Försvarmakten där man angett stoppområdet till 40 km radie kring flygplatserna.

De i målet aktuella fastigheterna ligger inom av försvaret den 4 oktober 2010 angivet stoppområde. Fastigheterna omfattades också av Försvarmaktens tidigare preliminära beslut.

Miljödomstolen saknar anledning att ifrågasätta Försvarmaktens ställningstagande att vindkraftsetablering på den aktuella platsen påtagligt skulle kunna begränsa flygverksamheten taktiskt eller operativt. Miljödomstolen gör därför samma bedömning av tillämpningen av 3 kap. 9 § miljöbalken som länsstyrelsen gjort. Vad bolaget anfört i miljödomstolen ändrar inte denna bedömning. På grund härav och eftersom miljödomstolen inte heller finner skäl att överlämna ärendet till regeringen för prövning ska överklagandet avslås.

Vid denna bedömning finner miljödomstolen inte skäl att ta ställning till vad motparterna i övrigt anfört.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 3
Överklagande senast den 9 november 2010.

Jonas Sandgren

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Jonas Sandgren, ordförande, och miljørådet Roger Carlsson Ödmark. Föredragande har varit beredningsjuristen Eveline Savik.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Rättsenheten
Anders Hjalmarsson
0501-60 52 23

Klagande

BESLUT
2010-03-05

Diarienummer Sida
505-71590-2009 1(4)
505-72490-2009

Öre 505-5365-2010

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Rotel 2:6

INKOM: 2010-04-08
MÅLNR: M 1030-10
AKTBIL: 3

Anneli Gustavsson
Trässberg Piltegården 4
531 93 Lidköping

Stefan Lundqvist
Trässberg Piltegården 4
531 93 Lidköping

Louise Apelberg
Trässberg Lidaholm 2
531 93 Lidköping

Jörgen Johansson
Trässberg Lidaholm 2
531 93 Lidköping

Vivi-Anne Ericsson ✓
Trässberg Stommen
531 93 Lidköping

Sven-Olof Ericsson ✓
Trässberg Stommen
531 93 Lidköping

Motpart (delg.kv.)

Älvsborgsvind AB
Bergkullevägen 370
461 67 Trollhättan

Överklagande av beslut om försiktighetsmått enligt miljöbalken avseende vindkraftverk på fastigheterna Trässbergs-Torp 2:1 och Gundborgatomten 2:1 i Lidköpings kommun

Länsstyrelsens beslut

Med ändring av det överklagade beslutet förbjuder Länsstyrelsen Älvsborgsvind AB, 556508-4448, att uppföra

- ett vindkraftverk på fastigheten Trässbergs-Torp 2:1 del 1 (koordinater x = 6479750, y = 1339080) i Lidköpings kommun, och
- ett vindkraftverk på fastigheten Gundborgatomten 2:1 del 2 (koordinater x = 6479950, y = 1338820) i Lidköpings kommun

Redogörelse för ärendet

Älvsborgsvind AB har gjort en anmälan om miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. 6 § miljöbalken. Anmälan avser två vindkraftverk på fastigheterna Trässbergs-Torp 2:1 del 1 och Gundborgatomten 2:1 del 2 i Lidköpings kommun

kommun. Vartdera verket ska ha en totalhöjd på maximalt 100 meter och en effekt på maximalt 800 kilowatt.

Innan det att anmälan gjordes meddelade Försvarsmakten att man inte har något att erinra mot vindkraftverken (yttrande den 5 september 2008).

Miljö- och byggnämnden i Lidköpings kommun beslutade den 24 juni 2009, § 104, att etablering av de två vindkraftverken kan ske på platsen enligt anmälan och att anmälningsplikten är uppfylld. Vidare förelades Älvsborgsvind AB om ett antal försiktighetsmått.

Anneli Gustavsson, Stefan Lundqvist, Louise Apelberg, Jörgen Johansson, Vivi-Anne Ericsson och Sven-Olof Ericsson har överklagat nämndens beslut. De yrkar, som det får uppfattas, att vindkraftverken förbjuds.

Anneli Gustavsson, Stefan Lundqvist, Louise Apelberg och Jörgen Johansson har anfört i huvudsak följande. De planerade två vindkraftverken är med dagens mått mätt små (0,8 megawatt). De får inte vara större p.g.a. restriktioner från flyget. Att tillåta en etablering där man inte kan använda sig av den teknik som finns i dag är inte lämpligt. Eftersom det redan nu finns väldigt många vindkraftverk uppförda i den södra delen av kommunen är det viktigt att hushålla med marken för att inte ta landskapet i för stort anspråk.

Vivi-Anne Ericsson och Sven-Olof Ericsson har anfört i huvudsak följande. Dessa två vindkraftverk, s.k. 850-verk, är oekonomiska och kan dessutom hindra framtida större verk, vilket är samhällsmässigt negativt. Verken är helt enkelt för små för att byggas och större verk just på denna plats hindras bl.a. av flyget.

I yttrande den 24 september 2009 – efter det att överklagandena överlämnats till Länsstyrelsen – har Försvarsmakten avseende bl.a. de nu aktuella vindkraftverken anfört följande.

Försvarsmakten har genom förbundet FMTM lämnat yttranden utan erinran ... 2008. Tyvärr har i dessa fall inte Skaraborgs flygflottilj tillfrågats. I båda remisserna ligger vindkraftverken innanför hinderyta och i inflygningslinjen till Råda övningsflygplats/Sätenäs flottiljflygplats. Vindkraftverk på nämnda platser kan därför av flygsäkerhetsskäl inte accepteras.

Älvsborgsvind AB har fått tillfälle att yttra sig över Försvarsmaktens nya yttrande. Bolaget har anfört i huvudsak följande. Bolaget kan inte acceptera Försvarsmaktens agerande i detta ärende. Bolaget måste kunna lita på att de besked det får från myndigheterna gäller. I annat fall blir det helt omöjligt att planera och genomföra de projekt bolaget jobbar med.

Även klagandena har fått tillfälle att yttra sig över Försvarsmaktens nya yttrande.

Anneli Gustavsson, Stefan Lundqvist, Louise Apelberg och Jörgen Johansson menar att yttrandet från Försvarmakten är ytterligare ett tungt skäl att avslå tillståndet för vindkraftverken.

Vivi-Anne Ericsson och Sven-Olof Ericsson menar bl.a. att Såtenäs flottiljflygplats är anmält som riksintresse för totalförsvaret och det bör väga tungt.

Älvsborgsvind AB har lämnat ytterligare ett yttrande.

Skälen för Länsstyrelsens beslut

För en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska det väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. I de fall som gäller ändrad användning av mark- eller vattenområden ska 3 och 4 kap. miljöbalken (MB) tillämpas (2 kap. 6 § MB).

Mark- och vattenområden som har betydelse för totalförsvaret ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt motverka totalförsvarets intressen. Områden som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna (3 kap. 9 § MB).

Denna bestämmelse tar inte bara sikte på att mark ska reserveras för försvarets ändamål. Den är också avsedd att skydda befintliga anläggningar och områden som har betydelse för totalförsvaret från företag i omgivningen som kan försvåra utnyttjandet av områdena för försvarets ändamål (se prop. 1985/86:3 s. 168 f.). Med uttrycket "påtagligt kan påverka" eller liknande uttryck utesluts bagatellartad påverkan. Endast sådana åtgärder åsyftas som kan ha en bestående negativ inverkan på det aktuella intresset eller som tillfälligt kan ha mycket stor negativ påverkan på detta (se prop. 1997/98:45 del 2 s. 30, även prop. 1985/86:3 s. 155).

När ett anmälningsärende är tillräckligt utrett, ska den myndighet som handlägger ärendet meddela föreläggande om försiktighetsmått eller förbud enligt miljöbalken om det behövs, eller förelägga verksamhetsutövaren att ansöka om tillstånd enligt 9 kap. 6 § MB (27 § förordningen [1998:899] om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd).

Länsstyrelsen gör följande bedömning.

Som överprövande myndighet ska Länsstyrelsen i första hand utgå från de förhållanden som förelåg vid tidpunkten för nämndens beslut. Såvitt framgår av handlingarna har nämnden gjort en korrekt bedömning av de omständigheter, inklusive Försvarmaktens då positiva yttrande, som förelåg vid tiden för det överklagade beslutet.

Försvarmakten har nu ändrat inställning till vindkraftsetableringen. Älvsborgsvind AB har härvid i och för sig rätt i sin uppfattning att en projektör måste kunna lita på myndigheters besked när man tar ställning till om man

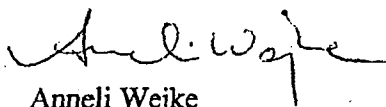
ska gå vidare med sina etableringsplaner. Samtidigt saknas anledning att ifrågasätta att vindkraftverk på Trässbergs-Torp 2:1 och Gundborgatomten 2:1 skulle medföra att utnyttjandet av såväl Såtenäs flottiljflygplats som Råda övningsflygplats försvåras, inte minst med tanke på flygsäkerheten.

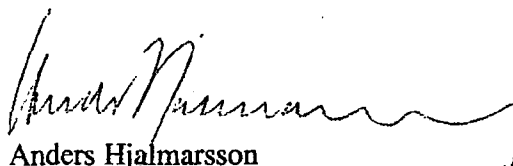
Med hänsyn till det starka totalförsvarsintresse som gör sig gällande i detta fall finner Länsstyrelsen att de båda vindkraftverken, om de uppförs, skulle påtagligt försvåra utnyttjandet av Såtenäs flottiljflygplats och Råda övningsflygplats. Därför ska vindkraftsetableringen förbjudas.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos Vänersborgs tingsrätt, Miljödomstolen, inom tre veckor från den dag Ni fick del av beslutet, se bilaga (formulär O22).

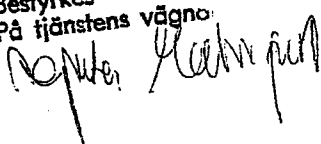
I detta ärende har sektionschefen Anneli Wejke beslutat och länsjuristen Anders Hjalmarsson varit föredragande.

Anneli Wejke

Anders Hjalmarsson

Bilaga:
Hur man överklagar

Kopia till:
Lidköpings kommun, Miljö- och byggnämnden, 531 88 Lidköping
Försvarmakten, Högkvarteret, PROD INFRA, 107 85 Stockholm
Pärmen

Bestyrkes
På tjänstens vägnar

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR ÖVERKLAGANDE - DOM I MILJÖMÅL

Den som vill överklaga miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Svea Hovrätt, Miljööverdomstolen.

Överklagandet ska ha kommit in till miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till miljödomstolen och måste ha kommit in till miljödomstolen **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. **Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.**

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Miljööverdomstolen meddelar **prövningstillstånd**. Miljööverdomstolen lämnar prövningstillstånd om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas,
2. anledning förekommer till ändring i det slut som miljödomstolen har kommit till, eller
3. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står miljödomstolens avgörande fast. Det är därför

viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om

1. den dom som överklagas med angivande av miljödomstolens namn samt dag och nummer för domen,
2. parternas namn och hemvist och om möjligt deras postadresser, yrken, personnummer och telefonnummer, varvid parterna benämns klagande respektive motpart,
3. den ändring av miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
4. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende miljödomstolens dom enligt klagandens mening är oriktig,
5. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud. Om klaganden anlitar ombud ska ombudet sända in fullmakt i original samt uppgge namn, adress och telefonnummer.

Ytterligare upplysningar lämnas av miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.